

LENGVAS BŪDAS KONSERVUOTI NAMUOSE

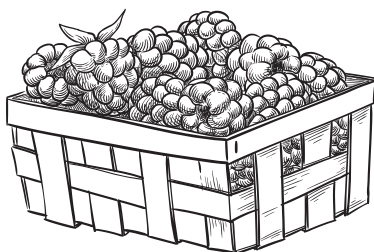
Uogienės, sirupai, džiovinimas, šaldymas
ir gardžios atsargos žiemai

Daugiau
skonio.
Daugiau vitaminų.
Daugiau vasaros
jūsų namuose.

obuolys

LENGVAS BŪDAS KONSERVUOTI NAMUOSE

Turinys

IŽANGA

Kodėl tiek daug derliaus iškeliauja į kompostą?	11
Vitaminai: kodėl svarbu ne tik IŠSAUGOTI, bet ir KAIP išsaugoti	12
Kiek atsargų realiai reikia šeimai?	13
Kiek tai kainuoja – ir kiek sutaupoma	14
Kaip naudotis šia knyga	17

I DALIS. ŠEŠI BŪDAI

Ko reikia pradžiai	21
1 SKYRIUS. Šaldymas – vitaminų čempionas	23
Ką šaldyti verta	23
Ko šaldyti neverta	23
Universalus šaldymo metodas (IQF namuose)	24
Dažniausios šaldymo klaidos	24
Kaip susitvarkyti šaldiklį, kad atsargos nepražūtų	25
2 SKYRIUS. Džiovinimas	27
Orkaitė ar džiovyklė?	27
Universali džiovinimo temperatūra	27
Parengtumo testai	28
Laikymas	28
Džiovinimas be elektros	28

3 SKYRIUS. Trynimas be virimo	31
Universali formulė	31
Kurioms uogoms tinka geriausiai	32
4 SKYRIUS. Uogienės ir džemai	35
Cukraus santykis	35
Pektinas – kodėl vienos uogienės stingsta, o kitos ne	36
Želėjimo testas	36
„Penkminutė“ – geriausia uogienė	36
Jei uogienė nepavyko	37
5 SKYRIUS. Sirupai, sultys ir saugos pagrindai	39
Karštasis būdas (laikyti ilgiau)	39
Šaltasis būdas (daugiau vitaminų)	40
Stiklainių ir butelių sterilizavimas – atmintinė	40
Apie botulizmą – be panikos, bet rimtai	41
6 SKYRIUS. Sandėliavimas be nieko	43
Ko reikia	43
Kas tinka ilgam sandėliavimui	43
Auksinės taisyklės	44
Jei neturite rūšio	44

II DALIS. NUO BRAŠKIŲ IKI GRYBŲ

7 SKYRIUS. Braškės	49
Šaldytos braškės	50
Braškių tyrė be cukraus	51
Braškių sirupas (šaltasis būdas)	52
Braškių džemas	53

Braškių ir rabarbarų džemas	54
Braškių uogienė „penkminutė“	55
8 SKYRIUS. Avietės	57
Avietės žiemai be virimo (trintos)	58
Šaldytos avietės	59
Aviečių sirupas	60
Aviečių uogienė	61
Džiovinotos avietės	62
9 SKYRIUS. Serbentai ir agrastai	63
Trinti juodieji serbentai (vitaminų bomba)	64
Juodųjų serbentų sirupas (šaltasis būdas)	65
Raudonųjų serbentų želė	66
Serbentų sultys žiemai	67
Agrastų džemas	68
10 SKYRIUS. Mėlynės, bruknės, spanguolės ir aronijos	69
Šaldytos mėlynės	70
Mirkytos bruknės (be cukraus!)	71
Bruknių pagardas su obuoliais ar kriaušėmis	72
Spanguolių padažas	73
Spanguolės cukruje	74
Mėlynių sirupas	75
Aronijų sirupas su vyšnių lapais	76
Džiovinotos aronijos	77
Mėlynių uogienė	78
11 SKYRIUS. Vyšnios	79
Šaldytos vyšnios	80

Vyšnių kompotas	81
Vyšnios savo sultyse	82
Vyšnių sirupas	83
Džiovintos vyšnios	84
12 SKYRIUS. Obuoliai	85
Obuolių sultys	86
Obuolių tyrė be cukraus	87
Džiovinti obuoliai	88
Obuolių kompotas su aronijomis	89
Obuolių sviestas	90
Obuolių sūris	91
13 SKYRIUS. Kriaušės ir svarainiai	93
Svarainių sirupas (šaltasis būdas)	94
Kriaušių kompotas	95
Džiovintos kriaušės	96
Svarainiai su medumi	97
Kriaušių džemas su citrina	98
14 SKYRIUS. Slyvos	99
Šaldytos slyvos	100
Džiovintos slyvos	100
Slyvų džemas	101
Slyvų kompotas	102
Slyvų sviestas (<i>povidla</i>)	103
15 SKYRIUS. Rabarbarai ir šeivamedis	105
Šaldyti rabarbarai	106
Rabarbarų kompotas	106

Šeivamedžio žiedų sirupas	107
Šeivamedžio uogų sirupas	108
16 SKYRIUS. Žolelės ir prieskoniai	109
Džiovinotos arbatžolės	110
Žolelės aliejuje (šaldymo būdas)	111
Mėtų sirupas	112
Prieskonių druska	113
17 SKYRIUS. Grybai	115
Džiovinoti baravykai	116
Šaldytos voveraitės	117
Marinuoti grybai (saugus konservavimas su actu)	118
Sūdyti grybai (laikomi šaltai)	120
Grybų milteliai	121
III DALIS. GARDĖSIAI IR DOVANOS	
18 SKYRIUS. Saldumynai iš derliaus	125
Vaisių odelės (<i>fruit leather</i>)	126
Cukatos iš svarainių ar moliūgų	127
Džiovinotos uogos šokolade	128
Obuolių traškučiai	129
Uogų cukrus	130
19 SKYRIUS. Valgomos dovanos	131
Dovanų stiklainiukai	133
Sirupų rinkinys	133
Žolelių arbatos mišiniai	133
Kalėdinė dėžutė	134

IV DALIS. DERLIAUS KALENDORIUS

20 SKYRIUS. Ką daryti kiekvieną mėnesį	137
21 SKYRIUS. Atsargų vartojimo kalendorius: gruodis–gegužė	141
22 SKYRIUS. Dažniausi klausimai	145
23 SKYRIUS. Dažniausios klaidos ir kaip jų išvengti	149
PRIEDAI	151
PABAIGOS ŽODIS	157

ĮŽANGA

Kodėl tiek daug derliaus iškeliauja į kompostą?

Kiekvieną vasarą Lietuvoje pasikartoja tas pats paradoksas. Birželį laukiame pirmųjų braškių kaip šventės, o liepos pabaigoje jau nebežinome, kur dėti kibirus aviečių. Rugsėjį obuoliai krenta į žolę greičiau, nei spėjame juos surinkti, o lapkritį perkame parduotuvėje atvežtines uogas, kurių skonis primena vandenį.

Tai ir yra derliaus paradoksas: du mėnesius per metus gėrybių turime per daug, dešimt mėnesių – per mažai. O juk gamta mums viską duoda iš anksto. Klausimas tik vienas – ar mokame tai priimti ir išsaugoti?

Mūsų seneliai šį klausimą buvo išsprendę. Rūsysis su obuolių lentynomis, aukštas su džiovintų grybų virtinėmis, spintelė su uogienių stiklainiais – tai buvo ne romantika, o gerai veikianti sistema. Šiandien turime daugiau įrankių nei jie kada nors turėjo: šaldiklius, elektrines džiovykles, orkaites su tikslia temperatūra. Trūksta tik vieno – paprasto, aiškaus plano.

Ši knyga ir yra tas planas.

**VITAMINAI:
KODĖL SVARBU NE TIK IŠSAUGOTI,
BET IR KAIP IŠSAUGOTI**

Dauguma derliaus knygų kalba apie tai, kaip uogas pavers-
ti uogiene. Bet retai kas pasako nepatogią tiesą: ilgai verdama
uogienė yra pirmiausia desertas, o ne vitaminų šaltinis. Vi-
taminas C – trapiusias iš visų – pradeda irti jau nuo 60 °C,
o valandą pavirus jo lieka mažiau nei trečdalis.

Geroji žinia: yra būdų, kurie išsaugo beveik viską. Ir jie
dažnai yra patys lengviausi.

Orientacinis vitaminų išlikimas pagal metodą (palyginti su
šviežiu produktu):

Metodas	Išlieka vitaminų	Pastaba
Šaldymas	80–95 %	Geriausias vitamino C draugas
Trynimasis be virimo	80–90 %	Laikyti šaltai
Sirupas šaltuoju būdu	70–80 %	Cukrus veikia kaip konservantas
Džiovinimas (iki 60 °C)	50–70 %	Vitaminas C nukenčia, A ir skaidulos lieka
Trumpas virimas („penkminutė“)	40–60 %	Protingas kompromisas
Klasikinė uogienė	20–40 %	Skanu, bet tai desertas
Sandėliavimas rūsyje	100 % → mažėja	Obuoliuose po pusmečio lieka apie 50–70 %

Skaičiai – apytiksliai, jie priklauso nuo produkto, laikymo sąlygų ir trukmės. Bet kryptis aiški: kuo mažiau karščio ir kuo trumpiau, tuo daugiau gyvybės stiklainyje.

Todėl šioje knygoje prie kiekvienos uogos ir vaisiaus receptai surikiuoti nuo labiausiai vitaminus tausojančio iki „skanėsto sielai“. Rinkitės pagal tikslą: žiemos vaistinėlei – šaldymą ir trynimą, blynams sekmadienio rytą – uogienę.

KIEK ATSARGŲ REALIAI REIKIA ŠEIMAI?

Dažniausia pradedančiųjų klaida – ne per mažai, o per daug. Dvidešimt stiklainių braškių uogienės, iš kurių iki kitos vasaros suvalgomi penki, o likę penkiolika gėdingai keliauja į komposto kibirą – pažįstama?

Orientacinis metinis poreikis 4 asmenų šeimai:

Atsarga	Kiekis metams	Pakanka
Šaldytos uogos	15–20 kg	Košėms, kokteiliams, pyragams kas savaitę
Uogienės ir džemai	8–12 stiklainių (po 0,5 l)	Maždaug po stiklainį per mėnesį
Sirupai	6–8 buteliai (po 0,5 l)	Gėrimams ir desertams
Džiovinti vaisiai	3–5 kg	Užkandžiams ir arbatoms
Obuolių tyrė ir sultys	10–15 l	Vaikams – daugiau
Džiovinti grybai	0,5–1 kg	Sriuboms ir padažams

Paprasta taisyklė: prieš kaupdami atsargas, atsakykite į klausimą „kada ir kaip mes tai valgysime?“. Jei atsakymo nėra – uogas geriau atiduoti kaimynams šviežias, nei išmesti pavasarį stiklainiuose.

AR ŽINOJOTE?

Jungtinių Tautų duomenimis, apie trečdalis viso pasaulyje užauginto maisto niekada nepasiekia stalo. Namų soduose šis skaičius dažnai dar didesnis – tiesiog niekas jo neskaičiuoja.

KIEK TAI KAINUOJA – IR KIEK SUTAUPOMA

Atsargų ruošimas dažnai įsivaizduojamas kaip pigus po mėgis, bet sąžininga paskaičiuoti abi puses.

Išlaidos: cukrus, stiklainiai (perkami kartą, tarnauja dešimtmečius – iš tiesų kasmet perkami tik dangteliai), elektra džiovinimui ir šaldymui. Elektrinė džiovyklė atsiperka maždaug per du sezonus, jei džiovinate bent po 20 kg vaisių per metus. Šaldiklio išlaikymas – keli eurai per mėnesį.

Sutaupymai: palyginkite žiemos kainas parduotuvėje. Kilogramas šaldytų aviečių, buteliukas serbentų sirupo „be priedų“, džiovinti obuoliai gražioje pakuotėje – sudėjus, vidutinė šeima per žiemą už tokius produktus palieka kelis šimtus eurų. Savo derliaus perdirbimas tą sumą sumažina keliskart, o jei uogos iš savo sodo – beveik iki nulio.

Bet tikroji aritmetika kitokia: pirktame sirupe dažniausiai rasite gliukozės sirupo, dažiklių ir „natūraliems tapačių“ aromatų, o savame – uogas ir cukrų. Šio skirtumo kainų lentelėje nėra.

KAIP NAUDOTIS ŠIA KNYGA

Knyga sudaryta iš keturių dalių.

I dalis – šeši pagrindiniai būdai: šaldymas, džiovinimas, trynimasis be virimo, uogienės, sirupai ir sandėliavimas. Kiekvienas paaiškintas taip, kad suprastumėte principą, o ne tik atkartotumėte receptą. Supratus principą, receptai tampa nebereikalingi – galite improvizuoti.

II dalis – kelionė per derlių: nuo braškių iki grybų. Prie kiekvienos žaliavos rasite geriausių jos receptus, surikiuotus pagal vitaminų išsaugojimą.

III dalis – gardėsiai ir valgomos dovanos: tai, kas iš atsargų daro džiaugsmą.

IV dalis – derliaus kalendorius nuo birželio iki lapkričio ir praktinės lentelės, kurias verta pasikabinti virtuvėje.

PRADĖKIME.

I DALIS

ŠEŠI BŪDAI

Visa derliaus išsaugojimo išmintis telpa į vieną sakinį:
reikia sustabdyti laiką – atimti iš mikroorganizmų
vandenį (džiovinimas), šilumą (šaldymas), terpę (cukrus)
arba prieigą (sterilizavimas). Šeši šios dalies metodai –
tai šeši būdai tą padaryti. Įvaldžius principus,
receptų knygos jums nebereikės –
galėsite improvizuoti su bet koku derliumi.

KO REIKIA PRADŽIAI

Gera žinia tiems, kas bijo „specialios įrangos“: beveik viskas, ko reikia, jau yra jūsų virtuvėje.

Būtina:

- **Stiklainiai su užsukamais dangteliais.** Įvairių dydžių: 0,2–0,3 l sirupo dovanoms ir trintoms uogoms, 0,5 l uogienėms, 1–3 l kompotams. Stiklainiai tarnauja dešimtmečius, dangtelius keiskite kasmet arba kai pažeisti – sandarumas yra visa ko pagrindas.
- **Platus, žemas puodas** uogienėms – nerūdijančio plieno arba emaliuotas, ne aliuminis (rūgštis reaguoja su aliuminiu).
- **Marlė arba plonas audinys** sultims košti ir obuolių sūriui.
- **Šaldiklis.** Bent keli stalčiai uogoms – tai svarbiausia knygoje paminėta „įranga“.

Labai praverčia:

- **Elektrinė džiovyklė** – su reguliuojama temperatūra ir ventiliatoriumi. Iki jos puikiai tinka orkaitė.
- **Sulčiaspaudė** – jei turite obelų, atsiperka pirmą rudenį. Alternatyva – sulčių spaudimo paslaugos, kurios siūlomos daugelyje miestelių.
- **Virtuvinės svarstyklės** – „stiklinė cukraus“ visada apgauna, gramai – niekada.
- **Trintuvas** – tyrėms ir trintoms uogoms.

Nereikia: specialių konservavimo katilų, vakuumatorių, autoklavų. Jie egzistuoja ir turi savo gerbėjus, bet nė vienas šios knygos receptas jų nereikalauja.

1 SKYRIUS

Šaldymas – vitaminų čempionas

Jei iš visos knygos įsimintumėte tik vieną dalyką, tegul būna šis: šaldiklis yra geriausias vitaminų sąjungininkas, kokį turite namuose. Užšaldytos uogos išsaugo 80–95 % vitaminų, nereikalauja nė gramo cukraus ir paruošiamos per dešimt minučių. Tai pats lengviausias būdas iš visų – ir kartu pats naudingiausias.

KĄ ŠALDYTI VERTA

Beveik visas uogas: braškes, avietes, mėlynės, serbentus, vyšnias, spanguoles, bruknes. obuolių ir slyvų tyrę, rabarbarų gabaliukus, voveraites, žoleles. Šaldyti galima net citrinos žievelę ar šeivamedžio uogas.

KO ŠALDYTI NEVERTA

Vandeningus vaisius, kuriuos planuojate valgyti šviežius: atšildyta braškė niekada nebus tokia, kaip ką tik nuskinta, – ji suminkštės. Bet kokteiliui, košei, padažui ar pyragui ji tiks puikiai. Taisyklė paprasta: šaldykite tam, kas bus trinama, verdama ar kepama, o ne dedama ant torto viršaus.

UNIVERSALUS ŠALDYMO METODAS (IQF NAMUOSE)

Pramonėje naudojamas metodas IQF (*individually quick frozen* – atskirai greitai užšaldyta) lengvai pakartojamas namų šaldiklyje:

1. Uogas perrinkite, bet neplaukite (arba nuplaukite ir LABAI gerai nusauskite ant rankšluosčio – drėgmė virsta ledu).
2. Išdėliokite vienu sluoksniu ant padėklo ar lentelės, išklotos kepimo popieriumi.
3. Pašaldykite 2–4 valandas, kol uogos sukietės.
4. Suberkite į maišelius ar dėžutes, išspauskite orą, užrašykite pavadinimą ir datą.

Rezultatas – birios uogos, kurių galite pasiimti po saują, o ne kapoti sušalusį luitą.

DAŽNIAUSIOS ŠALDYMO KLAIDOS

- **Šaldymas dideliais kiekiais iš karto.** Pilnas šaldiklis šiltų uogų šąla lėtai, susidaro stambūs ledo kristalai, kurie suardo ląsteles. Šaldykite porcijomis.
- **Oras maišelyje.** Deguonis – vitaminų priešas net šaldiklyje. Išspauskite orą arba naudokite sandarias dėžutes, pripildytas iki viršaus.
- **Be etikečių.** Po trijų mėnesių visi maišeliai atrodo vienodai. Pavadinimas ir data – privaloma.
- **Pakartotinis užšaldymas.** Atšildėte – sunaudokite. Antrą kartą šaldyti negalima nei dėl skonio, nei dėl saugos.

Skaitykite likusius
136 iš **160** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

VASARA TRUNKA TRIS MĖNESIUS. JOS SKONIAIS GALITE MĖGAUTIS VISUS METUS.

Jūsų šaldiklis gali tapti vitaminų sandėliu.
Jūsų rūšys – mažyte maisto saugykla. O vienas
kibiras aviečių – dešimtimis gardžių žiemos vakarų.

Ši knyga parodys, kaip paprastai, saugiai ir be
sudėtingos įrangos išsaugoti derlių taip, kad
nepaprastumėte nei skonio, nei vertės. Nuo
braškių ir serbentų iki obuolių, grybų ir žolelių –
čia rasite viską, ko reikia, kad vasaros gėrybės
džiugintų ištisus metus.

Knygoje rasite:

- aiškius ir lengvai pritaikomus konservavimo principus;
- dešimtis receptų iš braškių, aviečių, serbentų, mėlynių,
vyšnių, obuolių, kriaušių, slyvų, svarainių ir kitų gėrybių;
- patarimus, kaip išsaugoti kuo daugiau vitaminų ir
natūralaus skonio;
- informaciją apie saugų konservavimą ir atsargų
saugojimą;
- idėjų gardumynams, valgomoms dovanoms ir
atsargoms visiems metams;
- praktišką derliaus kalendorių.

Tai knyga tiems, kurie nori valgyti geriau,
švaistyti mažiau ir išnaudoti kiekvieną
derliaus kilogramą

Paprasta. Praktiška. Patikrinta.
Ir nepaprastai naudinga kiekvienai šeimai.

**Skaityk.
Komentuok.
Sek.**

linktr.ee/abuolys.lt

ISBN 978-609-484-996-1

Nėra žinoma literatūra > Receptai